

REDACȚIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concurs, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂȚATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Nr. 5069/1907.

Examenul de calificare preoțească, cu candidații la preoție din dieceza Aradului, prescris prin Statutul-Organic și Regulamentul special, se va ține luni în 17/30 Septembrie 1907 și zilele următoare la 9 oare anteameazăzi în sala de ședințe a Conzistorului diecezan gr. ort. rom. din Arad.

La examen sunt admiși toți acei absolvenți de teologie, cari conform §-lui 8 din Regulamentul special și-au subțernut aici până la 31 August cererile corespunzător instruite.

Conzistorul eparhial gr. ort. rom. din Arad.

Nr. 23/1907 E. G. B.

Concurs.

Se publică concurs pentru 2, eventual 3 stipendii de câte 400 coroane anual din fundațiunea *Elena Ghiba Birta* pentru anul școlar 1907/8 cu termenul de 22 Septembrie (5 Octombrie) a. c.

Îndreptățiți la aceste stipendii sunt în prima linie rudenii testatoarei, iar concurenții neînrușiți de religiunea gr. ort. română din comitatele Arad, Bihor, Bichiș și Cenad, numai atunci se primesc, când lipsesc competenți dintre rudenii.

Concurenții au să-și înainteze cererile lor la adresa comitetului administrativ al fundațiunei *Elena Ghiba Birta* în Arad, provăzute cu timbru de 1 cor, și instruite cu următoarele documente originale ori copii autenticate:

1. Extras din matricula botezaților, provăzut cu clauzula parohului local, că și de prezent aparține bisericeii gr. ort. române.

2. Rudeniile mai au să adnezeze și informațiune familiară.

3. Atestat de paupertate dela dirigătoria competentă, cu date pozitive despre starea materială a părinților și a concurentului. Acest atestat să fie confirmat prin subscrierea parohului local.

4. Testimoniu școlastic, că a absolvat cel puțin școala elementară cu succes, iar aceia, cari au ascultat deja cursuri gimnaziale sau academice respective universitare, să dovedească, că au câștigat astfel de testimoniu, încât pot trece la cursurile superioare.

5. Certificat medical, despre starea sanitară.
6. Dacă concurentul a întrerupt studiile, are să dovedească prin act autentic, unde a fost și ce purtare a avut.

7. Concurentul să arate specialitatea, la care și locul unde are să urmeze studiile, precum și dacă are ori ba alt stipendiu. Pentru cazul, că concurentul ar fi înscris deja la vre-un institut de învățământ, aceasta să o dovedească prin certificat dela direcțiunea respectivului institut.

8. Fiecare stipendist este obligat, ca după terminarea studiilor să asigure comitetul administrativ, că îndată ce își va ajunge scopul dorit și îi va permite starea materială va depune pentru totdeauna 50 cor., pentru augmentarea acestei fundațiuni.

9. Petițiunile lipsite de condițiunile de mai sus ori sosite după termenul de concurs nu se vor lua în socotintă.

10. Fiecare recurent să indice locul și poșta ultimă, unde să i-se trimită rezoluțiunea.

Arad, 5/18 Septembrie 1907.

Pentru comitetul administrativ al fundațiunii
„Elena Ghiba Birta“:

Ioan I. Papp, m. p.,
episcop.

Circular

cătră toți protopopii, oficiile parohiale, preoții și învățătorii din dieceza rom. ort. a Aradului.

Domnul profesor universitar în penziune, din Cernăuți și membru al Academiei Române din București *Dr. Ioan G. Sbiera* a scris o carte de bun preț sub titlul «Contribuiri pentru o istorie socială cetățenească, religioasă bisericească și culturală literară a Românilor dela originea lor încoaci până în Iulie 1504. Volumul I. Cernăuți 1906. Tipografia universitară a lui R. Eckhardt».

Cerându-ni-se recomandarea acestei cărți în atențiunea cărturarilor nostri bisericiani — preoți

și învățători, — ne cade bine, că putem atrage atențiunea P. O. D.-Tale și a preoției și învățătorilor submanuate asupra acestui op bogat în material și de un cuprins larg (816 pag. format mare), îndemnând pe unul și fieștecarele, care poate, să-și procure aceasta carte dela autor, din Cernăuți (Bucovina) în prețul de 12 coroane.

Opul de sub întrebare e scris cu multă dragoste de lege și neam și merită a-l avea tot cărturarul român și ar fi de dorit să facă parte din toate bibliotecile noastre parohiale și școlare.

Profitând de acest prilej, atragem atențiunea iubitei noastre preoții și învățătorimi asupra acelei împrejurări, că aceste două stări — preoția și învățătorimea noastră. — sunt chemate a fi povățuitoarii sufletești și luminătorii credincioșilor noștri, și a se face pe sine apostoli ai credinței strămoșești și ai culturai noastre religioase-morale și naționale. Pentru a-și putea face deci una și alta din aceste două stări datorința, se recere ca, pe lângă însuflețirea de cauză, să cetească cât mai multe cărți bune — îndeosebi de acelea, cari vorbesc despre trecutul neamului și bisericii noastre — pentru că numai astfel, îmbogățindu-și zilnic cunoștințele, vor fi în stare a-și face datorința cu mai mult rezultat.

Arad, 25 August v. 1907.

Consistorul eparhial.

Vizitațiune canonică.

Viața religioasă-morală e adânc zguduită de spiritul timpului ireligios, care a ajuns și la straturile țărănești. Acum e dar rândul vieții pastorale să-și facă, datorința cu îndoite puteri, de sus până jos. Prea Sfințitul nostru Episcop, neadormit în suprareghiarea vieții religioase morale, a intrat însuși în acțiune, ca dela înălțimea poziției sale să dea bun exemplu preoției pastorale, întru propagarea cuvântului evanghelic, spre a țineă poporul strâns la sînul maicei biserici.

După vizitațiunile canonice de primăvară a început vizitațiunile canonice de toamnă în comunele apropiate de reședință: Mândruloc, Cicir și Sămbăteni. Aceste vizitațiuni nu s'au mărginit numai la amvon ci s'au estins și la școli, unde Prea Sfințitul, urmând exemplului Mântuitorului, a luat copiii la sine, învățându-i și îndemnându-i spre calea împărăției cerești gătită de Mântuitorul Hristos Iorushi și îndemnând părinții a da fiilor lor cea mai prețioasă moștenire: creșterea întru cunoștințele necesare pentru viața lor.

Sămbăta, în ziua Nașt. Născ. de Dumnezeu a sosit în Mândruloc, întimpinat la hotarul comunei de banderiu flăcăilor și de șirul de căruțe în frunte cu notarul com. Valerie Milovan.

Serviciul divin l-a săvârșit asistat de protosincelul Roman R. Giorogariu, asesorul George Popovicu, protopopii: Vasile Beles, Procopie Givulescu, Mihail Lucuța, Traian I. Magier, de preoții: Iancu Stefanuț, Fabriciu Manoila, Const. Mihulin, Valerie Felnean, de protodiaconul dr. Iustin Suciuc și diaconul dr. Teodor Botiș. În decursul liturgiei a hirotezeit întru protoprezviter pe părintele Traian I. Magier, alesul Butenilor. În cuvântarea pastorală, Preasfințitul a explicat credincioșilor însemnătatea sărbătorilor și în special a sărbătorii zilei. S'a raportat apoi la viața credincioșilor, combătând cu edificatoare argumentațiuni luate din viața poporului, un rău mare ce bântuie și duce la sărăcie pe poporul din acele părți, anume luxul și îndeosebi luxul femeilor în îmbrăcăminte scumpă.

La ospitala masă a părintelui Iancu Stefanuț, publicul a fost plăcut surprins de logodna amicului nostru și asesorul consistorial, dr. George Ciuhandu, cu amabila domnișoară Octavia De-seanu, profesoara institului de fete din Arad.

După amiază și-a ținut Preasfințitul întrarea în Cicir. La marginea comunei a fost întimpinat de parohul locului cu litiă și apoi a servit vecernia, ținând iarăș o instructivă pastorală, în care a combătut pe lângă celelalte rele, alcoolismul. După vizitarea parohului C. Mihulin, noaptea a petrecut-o în ospitala casă a notarului Valerie Milovan.

Duminecă a trecut la Sămbăteni, întimpinat iarăș de banderiu și popor mult în frunte cu notarul comunal Nicolae Conopan. Serviciul divin l-a celebrat asistat de părintele protosincel Roman R. Giorogariu, ases. cons. George Popovicu, protoprezviterii: Vasile Beles, Procopie Givulescu și Mihail Lucuța; de preoții Iancu Stefanuț, Const. Mihulin, Paul Felnean, Fabriciu Manoila, Valer Milovan, Romul Vătan, Petru Pelle, Cornel Popescu; diaconii dr. Iustin Suciuc și dr. Teodor Botiș. Aici s'a extins Preasfințitul mai ales asupra școlii ca factor cultural, ce conduce la consolidarea și înălțarea popoarelor. A îndemnat poporul să aducă jertfă pentru fericirea fiilor săi și să dea învățătorului, care muncește pentru binele fiilor săi, plata cuvenită. Masa a luat-o la păr. Fabriciu Manoila, iar după amiază la notarul Nicolae Conopan.

Pretutindenea a vizitat P. S. Sa scolile, unde pe lângă asistența poporului ce-l urmă a examinat însuși băieții spre bucuria părinților și fala micilor școlari părintește îndemnați la cinste și învățătură.

Fie ca sămânța sămănată cu atâta belșug de arhieru să prindă rădăcini și să înflorească în grădina neamului românesc.

O fundațiune ideală.

I.

În zilele noastre, când alătura cu înaintarea omenirii pe toate terenele manifestării sale merge și o decădere, și înstrăinare dela criteriile cari îndulceau viața lumii patriarhale, ne cuprinde un sămțământ înveselitor și de dulce înduioșare, când vedem fericite aparițiuni, de legătura inimii duioase cu gândiri cuceritoare de adevăruri, când vedem încălzirea sufletului acelora, cari au pătruns adevărul celor mai înalte cercetări pozitive și experimentale, de sfintele învățături ale cărții cărților, de adevărurile mântuitoare ale Scripturii sfinte.

Înveselire și înduioșare ne-a cuprins, la vestea, că distinsul învățat și bărbatul de stat mult prețuit pentru alesele-i însușiri și porniri sufletești, d-l C. Alimănișteanu din România, ascultând cuvântul iubirii creștinești și de neam a Părintelui C. Morariu din Bucovina, gândit-a, ca din bogatele daruri ce i-s'au hărăzit dela Dumnezeu și pe urma vredniciei sale, să pună piatră de temelie, pe care să se ridice, cu glas viu grăitor pentru întreg neamul românesc, credința strămoșească întărită și neclintită de valurile furtunoaselor vremuri și nici de porțile iadului biruită.

Pentru Români de pretutindeni, o carte stântă; pentru reunirea lor în eterna credință și în iubirea cea mare, fără asemănare, a Mântuitorului!

Gândul ne duce în alte vremi, senine, de de-mult, de de-mult apuse dar par'că reinvind, în pietatea noastră renoindu-se marele trecut.

»Pentru cea de obște priință dăruită neamului românesc» a fost Biblia lui Șerban-Vodă, — și iată-ne ajunși a reînvi vremuri de gânduri și porniri bune, mărețe, mântuitoare, în mijlocul unor clecote a unei vremi de prefacere.

Statornic în dragostea de lege și neam, — răsună din falnicul trecut, acelaș glas răsună-va în mersul spre premenire pentru o noaună și puternică viață, — din glasul și fapta ce se porni, cu aceste cuvinte:

«O carte dar, cu atâtea blagoslovite și minunate însușiri, din nenorocire însă cunoscută din scoarță în scoarță de foarte puțini dintre ai neamului nostru, trebuie să se găsească nu numai în palate, ci până și în cele mai sărăcicioase cocioabe, poreclite case românești; fiindcă în paginile ei vom putea afla mai ușor decât oriunde, dela cei mai mari până la cei mai mici mijloacele și calea, pentru a ne înfrâna ambițiile, a ne împlânzi patimile și a ne uni într'un gând și într'o simțire cât mai mulți din neamul nostru, în deosebitele împrejurări, mai ușoare ori mai grele ale vieții noastre, ca oameni și popor».

Frumoase, avântate vorbe, îndemn minunat spre premenire!

Laudă celui ce aduce prinos mării lui D-zeu, recunoștință celui ce spală ranele Samarineanului...

Pildă măreață este acesta, suflet cald și luminat; cel ce vine a lecu dureri, suferiute, neajunsuri și pătimiri grele, multe și îndelungate, celce vrea să reîmplinească și pentru, azi și viitor, ceea-ce făcut-a o frunte încoronată, pentru... trei sute de ani *) și pentru întreg neamul nostru.

În fața astorfel de senine și totuși viguroase porniri, nu ne putem îndoi de un mândru viitor; cu atât mai vârtos, cu cât după cuvintele înțeleptului și luminatului pedagog dl. Sp. Haret: «Este ceva propriu timpurilor turburate, ca oamenii să-și piardă sângele rece și să vadă peste tot pericole închipuite. Dar cei cari au răspunderi, trebuie să știe a-și ținea cumpătul în vorbe, ca și în fapte».

...Și au văzut cetitorii noștri, pe luminătorii poporului din țara vecină**) în ceasuri de restriște, la postul lor, praznici de laudă ai legii, — și bine este a se da renoită întărire obștei neamului și pentru suflet și grai acelaș cuvânt prin cartea sfântă.

Să nu uităm însă misiunea și greul zilelor de păstorire, ce vin cu ponoase... Cartea te învață, cuvântul mișcă.

S. Secula.

Din trecutul nostru cultural.

— Urmare. —

Teritoriul începutului formațiunii limbei rom., și a poporului român. Expedițiile Romanilor contra Dacilor¹⁾ n'au fost decât un episod al lungii munci a romanizării Europei orientale, începute în veacul al III-lea a. Hr., care muncă avea să schimbe față țărilor dintre Adriatică și Marea-neagră. Peninsula Balcanică a fost în mare parte romanizată, când coloniștii lui Traian au început să se așeze în regiunile Carpaților, căci Iliria devenise provincie romană încă în veacul al 2-lea a. Hr., și fusese aproape pe deplin romanizată; până în acel timp; iar vecinătatea aceasta nu putea rămânea fără influență, fără efect.

„Graecia capta, ferum victum coepit“, — zice proverbul latin; romanizarea deci, s'a întins numai asupra acelor provincii, cari n'au avut o cultură, — ca Grecii, cari au putut rezista romanizării, prin superioritatea și forța culturii lor!

După Iliria, care este prima cucerire pe teritoriul limitrof, după Galia-Cisalpină, se încorporează stăpânirii Romei: Macedonia (146 a. Hr.), Pannonia (9 d. Hr.), Moesia (29 d. Hr.), Tracia²⁾ (46), — cu Dacia (107) încoronându-se opera romanizării provinciilor danubiene

*) Biblia din București din 1688.

**) Raportul, din fruntea nr-ului trecut „B. și Ș“.

1) După O. Densusianu: Histoire dela langue Roumaine.

și întărindu-se elementul, din care avea să se nască în viitor poporul român.

Limba romană (latină) se vorbea acum din Adriatică până la Marea-Neagră, din Carpați și până la Pind.¹⁾

Dacă au mai persistat pe acești teritor elemente refractare, față cu influența romană, ele au fost nevoite, cu timpul, să fie absorbite ori nimicite de incontestabila superioritate a civilizației și culturii romane, care sfârșește prin a se impune pe deplin și autohtonilor din țările cucerite, — dovadă întinderea și terenul limbilor romanice și a popoarelor romanice din timpul nostru (italieni, francezi, spanioli, portughezi, reto-români și români).

Într-o parte a Macedoniei, Traciei și Moesiei se susțin coloniile grecești de negustori, în altă parte, în munți, se izolează unele elemente și se sustrag în oarecare măsură influenței cutropitoare a cuceritorului falcic (strămoșii albanezilor și vegliotii dalmatini acum dispăruți în Croați), păstrându-și unele particularități; dar piedecă serioasă, romanizarea Orientului european nu a întâmpinat.

În Iliria, populația latină a sfârșit prin a se suprapune elementului autohton. Într-o parte a Macedoniei și Traciei, în partea sudică a Panoniei, în Moesia și Dacia așezarea s'a impus civilizația romană majorității populației, încă din veacul al 2-lea d. Hr.

Elementele constitutive prime ale limbei române, în lumină istorică. Cultura romană, guvernamentul roman, colonizările romane, comerțul, bogățiile Daciei-Traiane pe urma a două crunte războaie, toate au contribuit la scăderea populației autohtone și întărirea elementului romanic, care întefit se îngămădea în virginea țară cucerită, cu care o legau ape și drumuri străjnice romane (Troiane).

¹⁾ „Pe amândouă coastele Balcanului, până în Pontus locuiau Corallii, Bessusii, Denthelații, ca sămânții hotomane. În Est, până la Pontus erau stabiliți Geții, în Vest, până la Dunăre Dacii. Amândouă (Geții și Dacii) vorbeau aceeași limbă și același popor, era cunoscut Grecilor ca Geți, Romanilor ca Daci. *Patria lor erau comitatele ungurenești Temeș, Torontal, Krașso-Szörény (Carăș-Severin), cum și Ardealul și Valahia.* Căci din datele etnografice, cari ni s'au păstrat, se adeverește, că în partea de Vest a Balcanului, spre Adria, înspre Iliri și în partea răsăriteană a lui, către Marea-de-Marmara și Pontus, locuiau Tracii, *popoare, foarte de aproape înrudite între dânsule, în ce privește moravurile.* Întâi a fost cucerită de Romani Iliria, după îndelungate lupte, în a doua jumătate a veacului I, înainte de Hr. și Tracia. Când la anul 107 d. Hr. și Dacia a fost prefăcută în provincie romană, — *limba latină își întinsese deja în adânc rădăcinile în Balcan și se vorbea dela Adria până la Marea-Neagră, din Carpați până la Pind, ceea ce însemnează, că toți barbarii au fost absorbiți de cultura romană...* Populațiunea acestor colonii era... în cea mai mare parte (însă) de păstori. Și minele eram în mare dezvoltare”. [Aurul Agatirsilor, în actualii „Munți apuseni” ai Ardealului și Minele de sare, din Uioara și Ocne. *Not. Aut.*] (După: *Geschichte der rumänischen Litteratur* von Dr. G. Alexici. Leipzig Amelangs Uerlag. 1906. pag. 3.)

Dar mai este un factor, un nou factor, de ordine morală, care contribuie la romanizare, și acesta este creștinismul. Aci, la romanizarea țărilor dunărene cu cerite, găsim și primele și cele mai vechi urme de vorbe romanice, în limba bisericii noastre românești. În parte înlocuite ori prefăcute, sub alte influențe (în special slăvonă), multe se schimbă, dar geneza latină totuși se poate constata, în următoarele: *Biserică* — basilica, *botezare* — baptizare, *creștin* — christianus, *cuminecare* = comunicare, *Dumnezeu* — Dominedeus, *înger* — angelus, *sânta scriptură* — sancta (încrucșat cu slăvonul ulterior *sfeti* — sfânta) scriptura; *căselegi* — caseum ligare (legat de brânză ori caș), *paresemi* — quadragesima, *paști* — paschae.

Cu toată influența covârșitoare a romanizării, totuși există o seamă de elemente fundamentale în limba noastră, elemente, cari ne luminează asupra primului element, care este din primul factor lingvistic, pe care altoindu-se cel roman (și ulterior și altele) s'a format chiagul graiului românesc. Acest element prim, este elementul iliric, ca bază romanizată, care se poate urmări, în unele formațiuni de cuvinte, în trecerea lor prin filiera romanizării.

În structura primă a limbii romanice a Orientului european (prima română), găsim dar întreșut elementul iliric, înrudit cu cel tracic și dacic, ale căror urme au dispărut. Dar și elementul iliric întreșut cu cel romanic se reduce din ce în ce, începând din veacul III și II a. Hr. căci dela această dată influența cuceritoare a latinismului se impune și cucerește totul.

Dintre ținuturile romanizate primul este, romanizat deja în veacul III a. Hr., ținutul azi dalmatin (Iliria) de unde apoi se comunică și transmite romanizarea în peninsula balcanică, până la hotarele culturii grecești, — dar mai ales se răspândește peste Dunăre, îndeosebi când ambele maluri ajung sub stăpânire romană.

Latinismul coplesitor se propagă mai ales prin contactul direct cu Italia, al Iliriei, Daciei, Traciei Moesiei, drumurile fiind foarte frecventate mai ales între bătrâna Italie și Dacia tineră, peste Dalmația și Iliria, de mult legate de Roma cu cele mai scurte și bune drumuri.

Import și export, colonizări, ba chiar transmigrări de iliri romanizați în Sarmisegethusa, Apulum (orașe de frunte în Dacia Traiană) ș. a. se constată prin inscripții. Din Africa veneau coloni în Dacia, pentru a întări elementul roman.

Intimul contact și comunicarea vie între Italia și Dacia, (istoricește dovedite), cum și trecerea într-una de elemente din Iliria și Dacia, ne indică întărirea, prosperarea și persistența elementului romanic în Dacia¹⁾, un lucru, care se dovedește și prin studiul comparativ al elementelor lingvistice²⁾ italice și române, cele mai înrudite între dânsule, dintre toate limbile romanice azi existente.

¹⁾ O. Densusianu, Op. cit. p. 214 și urm.

²⁾ Vezi un exemplu, în capitolul: *Caracterul latin al limbei române.*

Până în veacul al VI-lea d. Hr. a durat superioritatea romană, păstrându-și limba formă primă, cu puține absorbiri ilirice, ca un mic fragment oriental, din colosul roman, formând pe atunci un tot, o limbă, limba latină, (italiană), cea retică și cea romană dela Dunărea de jos.

Care să fie caracterul specific, baza, forma de temelie latină a acestei *limbi romanice orientale*, după geneza ce i-am făcut?

Dialectele își au particularitățile lor și variază, deci nu putem socoti vre-o limbă poporană (ca Petru Maior!), *rustică*, de bază a noii limbi, cu atât mai puțin, cu cât colonii erau „ex toto orbe romano”, deci nu puteau vorbi o limbă rustică, ci da, a fost *limba oficioasă*, care prezintă un caracter unitar, în stat, limba latină oficioasă, a întregii împărății baza de contact și forma de temelie a viitoarei limbi românești.

Influența lingvistică și culturală romană crește într-una în Orientul european negrecesc, până nu vin zguduirile din afară...

Goții schimbă foarte puțin fața lucrurilor. Dar când provinciile sunt rupte de Roma și ajung sub alte influențe, — dreapta și stânga Dunării se despopulează, orașele se nimicesc de potopul migrațiunii popoarelor. Numai poporul grecesc, intrigant, negustor, — mai scutit, se ridică prin subterfugii, samsarlic, șarlatanii, și își pregătește o nouă perioadă de viață culturală, cu totul schimbată, în Orient, o împărăție grecească-bizantină.

Alte popoare vin la rând, domină, se impun, influențează, — prin distrucții ori asimilări.

Slavii aduc un nou idiom¹⁾, care influențează pe cel romanic oriental, transformându-l esențial, dându-i un nou aspect, și schimbându-i rostul istoric.

Pe urma năvălirii slave se ivesc durerile de naștere ale unui neam nou, unui nou popor, a *poporului românesc*²⁾ (Va urma.)

Dela Jafa la Jerusalem.

Călătorie de Dr. Badea Cireșeanu.

— Urmare din Nr. 34. —

Hrana ca d. e. pâinea, carnea, peștele, fructele, maslinele și tot felul de articole pentru mâncare, se vând mai ales pe strada ce pleacă dela poarta lui David în jos spre răsărit. Aceste articole nu sunt scumpe, mai eftine chiar decât la noi în țară. Eu am cumpărat din toate acestea cu prețuri mici; dar am văzut brutării cu pâine bună și în centrul orașului.

În sfânta cetate, jocuri, cântece, strigări tari, bețivi, destrăbălări, umblarea pe strade fără rost și rânduială, nu se întâmplă niciodată. Seara la ora 8-9, odată cu întunecul nopții, fie cine se duce la somnul său; iar porțile cetății se închid și se păzesc de soldați

¹⁾ Formă de a vorbi.

²⁾ Afară de elementul latin și slavon, organice în structura limbii române, și fundamentale în încheierea neamului românesc, toate celelalte influențe sunt mai târzii, puțin importante, și, relativ, de o infimă influență.

turci, ca nimene să nu mai easă ori să intre în cetate, dacă la nevoie mare și binecuvântată. Rânduiala aceasta se ține și ziua; paza turcească este foarte energică și vigilentă în cetate. Orice om care vine sau pleacă din cetate, este trecut în registrele autorilor orașanești, și i se știe rostul și locuința lui în Ierusalim. Așa este pretundinea în orient; leșchereaua (pasportul) trebuie păstrată tot cu aceeași îngrijire ca și punga cu bani; în fiecare moment e cerută de autorități și vizată de cei în drept.

Birturi nu am găsit în tot orașul decât unul singur, mic și sărăcăcios, la un grec de lângă poarta lui David. Când am întreat de această lipsă, mi s'a răspuns că toți închinătorii streini, cari vin în cetate, ospătează în hotelurile unde se odihnesc, sau în casele de caritate unde vin cei săraci. Hotelierii nu dau camere fără hrană decât cu greutate mare.

Simțul religiosității domnește în toată cetatea; toți închinătorii sunt pătrunși de însemnătatea și obiceiul locului. Oameni răzând șgomotos, lucruri, mode, femei umblând în zadar pe drumuri, nu se întâlnesc în sfânta cetate. Sunetul armonios al clopotelor dela biserici, procesiunile religioase, horurile bisericesti, ordinea și buna cuviință domnesc în Ierusalim. Biserici creștine, moschee turcești, școale, aziluri, sunt foarte multe în cetate și în afară de ziduri; de alt-fel pretutindea în Palestina se văd locuri sfinte în mare număr.

În vorbirea ce am avut cu Evrei din lume, am constatat că mai toți arată dorința să văd Ierusalimul, leagănul lor strămoșesc; mai toți spun că ar fi fericiți să-și aibă mormântul lângă oasele strămoșilor lor, și să se odihnească în somnul de veci la Hebron, Ierihon ori la Ierusalim. Toți Evreii laudă frumusețile Palestinei, pe care ei o cred și astăzi încărcată cu toate roadele pământului plin de vii și păduri de maslini, bogată în livezi de pomi și câmpii pline de grâu și alte bunătăți. În entuziasmul lor, văd Palestina îmbelșugată în isvoare de apă, în animale domestice și în tot ceea ce procură îndestularea omului. Orice încercare din partea cuiva de a proba sărăcia Palestinei de astăzi și decadența ei din înflorirea de odinioară, nu e bine privită de neamul lui Israil. Cu toate acestea, Evreii nu prea aleargă să-și împlinescă dorul pe care îl arată prin graiu, de a trăi adică și a adormi în țărâna părinților lor.

In împrejurimea Ierusalimului.

După cum am arătat mai înainte, Marți seara 10 August sosind în Ierusalim, am luat locuință în „Hotel du Parc” în afară de cetate, dar aproape de „poarta lui David”. Antreprenorul hotelului, născut în Austria, era împodobit cu toate calitățile unui om înțelept. De și era bună îngrijire în locuința mea, totuși niște fântâni lacomi, m'au supărat într-un atât în cât nu m'am putut da unui somn adânc tot timpul cât am fost în Ierusalim. Și aveam mare nevoie de odihnă, ca să prind putere și să străbat în cursul zilelor, văile și dealurile din cari prindeam folos instructiv și moral.

Mercuri 11 August, obsit de lungă mea călătorie și neodihnit, am intrat de dimineață în cetate ca să

23. <i>Limba maghiară</i> de Iuliu Groșorean și Iosif Moldovan partea I ediția II	50 "
24. <i>Limba maghiară</i> de Iuliu Groșorean și Iosif Moldovan partea II ediția I	50 "
25. <i>Curs practic de Aritmetică</i> pentru clasele 2, 3, 4 de I. Vuia ediț. I	60 "
26. <i>Curs practic de Aritmetică</i> pentru clasele 5—6 de I. Vuia ediția I	36 "
27. <i>Geografia și Constituția</i> pentru clasele 3, 4, 5, 6 de R. Vuia ediția II	60 "
28. <i>Geografia ungariei</i> de I. Stanca ediția I	30 "
29. <i>Geografia comitatului Arad</i> de D. Medrea ediția I	70 "
30. <i>Istoria ungariei</i> de Iuliu Vuia ediția I	40 "
31. <i>Istoria naturală</i> de Iuliu Vuia ediția I	60 "
32. <i>Istoria naturală</i> de Ioan Tuducescu ed. IX.	40 "
33. <i>Economia rațională</i> de I. Vuia ediția I	56 "
34. <i>Curs practic de Fizică și chimie</i> de I. Vuia ediția I	50 "
35. <i>Din liturgica bisericii ortodoxe române</i>	60 "
36. <i>Carte de învățatură</i> de Iuliu Vuia	1 50 "
37. <i>Tabele de cetire</i> de I. Vuia	5 — "
38. <i>Manual de gimnastică</i> , de Ioan Prodan	60 "
39. <i>Regăciunile școlariilor</i> , cântări bisericești	50 "

Lista aceasta e *obligătoare* în acel feliu, că nu este permis a pune în mâna elevilor alte manuale afară de cele consemnate, iar dintre manualele recomandate act, învățătorul are să-și aleagă, din unul ori altul obiect de învățământ, acel manual pe care-l află de cel mai potrivit pentru școala sa.

Se interzice întrebuintarea de manuale diferite, ori dela diferiți autori, din unul același obiect, în aceeași clasă.

Conducătorul oficiului parohial e îndatorat a da aceasta consemnare învățătorului (ori învățătorilor și învățătoarelor, dacă sunt mai mulți) numai decât pentru luare la cunoștință și co formare. După ce și va făcut notițele necesare, consemnarea va treli *subscrisă și restituită* Oficiului parohial pentru păstrare în arhiv*)

Consistorul rom. gr.-or. din Arad.

Concurse.

Pentru îndeplinirea postului de învățător dela școala confesională ort. română din Tărian (K Tarján) se escrie concurs cu termen de alegere pe 14/27 Oct., 1907. Emolumentele sunt: 1) în bani gata 230 cor.; 2) uzufructul alor 4^{1/2} jugh. pământ, prețuit în 180 cor.; 3) dela fie care casă cu pământ peste 2 holde cat. câte una măsură grâu de pâne sau 2 cor. 40 fil.; dela casă fără pământ câte una măsură cucuruz sfărmat sau 2 cor.; Prețul bucatelor în calcul medin face 222 cor., 4) cortel cu grădină precum și stolele cantorale îndatinate dela funcțiunile obveninde. Alesul va avea să provadă cantonatul în biserică și să conducă școala de repetiție fără altă remunerațiune.

Să observă că sarcinile publice după pământul ce beneficiază le va suporta alesul învățător. — Cei apli întru conducerea corului vor fi preferiți. —

Cviveenalul prescriș la timpul său, să va acoperi din ajutorul ce să va cere dela stat. —

Dela recurenți să pofteste, ca recursele provăzute cu documentele prescrișe în §-ul 61 din regulamentul și adresate com. parohial din Tărian, să le aștearnă subscrisului oficiu protopopesc în Oradea mare până

*) Manualele consemnate mai sus se află la administra-
țiunea Tipografiei diecezane, de unde se pot procura, afară de
"Tabele de cetire" ale lui I. Vuia, cari se află numai la autor
în N.-Komlós, (Torontál megye).

la 11/24 Octomvre a. c., iar până la termenul de alegere a-să prezeta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s-ta biserică de acolo spre ași arată desteritatea în cant și tipic. —

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Pacala* protopop insp. școl.

—□—

1—3

Pe baza rezoluțiunei consistoriale din 30 August a. c. Nr. 2032 pentru îndeplinirea parohiei de **clasa I, M. Ceica** se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt: a) pământ parohial 5 holde 1224 s. □. b) dela 100 numere, câte o vică cucuruz sfărmat și una ziuă de lucru. c) stolele uzuat, și anume: dela botez 1 coroană, dela feștanie 1 coroană, liturgie privată 2 cor. pentru înmormântare mare dela 6 coroane în sus, iar dela mică 2 coroane și d) întregirea dotației dela stat.

Pentru cvartir se va recurge la ministru cerându-se relut, eventual se va îngriji comuna bisericească.

Dacă nu s'ar află recurenți de classa I se vor admite și de classa II.

Recursurile se vor trimite în termenul prescriș conform Regulamentului în vigoare.

Beiuș, la 3/16 Sept. 1907.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu *Vasilie Papp* protopopul Beiușului.

—□—

2—3

În senzul concluzului consistorial de sub Nr. 1770 a. c. pentru îndeplinirea parohiei vacante de **clasa II, Nan-Hidișel** se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt: a) casa parohială, b) pământ parohial 9 holde, c) stolele uzuat și d) întregirea dela stat după cvalificațiunea alesului.

Reflectanții au a-și trimite recursurile ajustate conform Regulamentului în termenul prescriș.

Beiuș 30 Aug. 1907.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu *Vasilie Papp* protopopul Beiușului.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului de paroh de **clasa III**, din comuna **Mihelcu**, ppiatul Tinca, comitatul Bihor cu termen de alegere pe ziua de **9/22 Oct.**, a. c. pe lângă următoarea dotațiune: 1) cvartir liber cu un intravilan de 799 □ 2) pământ arătoriu 6 (1489/1600) jugere. 3) dela fiecare casă 30 litre de cucuruz sfărmat; și întregirea dotațiunei dela stat pentru preoți fără 8 clase 628 cor. 46 fil.; și stolele îndatinate.

Dările publice le va solvi alesul.

Reflectanții la aceasta parohie recursele lor ajustate conform regulamentului, și adresate comitetului parohial le vor subșterne subscrisului protoprezbiter cel mult până în ziua 7/20 Oct. și se vor prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în parohie spre a-și arată desteritatea în cele rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Nicolae Roxin* protoprezbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea definitivă a posturilor de învățători dela școalele confesionale gr. or. rom din **Ierșnic** și din **Mély-Nadăș**, tractul Belintului, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreună cu aceste posturi sunt:

I. În *Ierșnic*: 1) în bani gata 270 coroane; 2) în naturalii 13 măși metrice, jumătate grâu, jumătate cucuruz în preț de 130 cor.; 3) pentru lemne, din cari e a se încălzi și sala de învățământ, 60 cor. Restul până la minimul legal, se va acoperi prin ajutor dela stat, asemenea și cvinevenalele. Mai are încă 10 coroane pentru scripturistică, 10 coroane pentru conferință, 10 coroane pentru adunarea generală, apoi de înmormântare de prunci, unde e pofitit 40 fil., și de om mare de asemenea unde e pofitit 80 fil. În fine locuință în natură cu grădină de 800 □.

II. În *Mély-Nadâș*: 1) în bani gata 320 cor.; 2) 3 jugăre pământ; 3) 13 măși metrice bucate; 4) 80 coroane pentru lemne, din cari este a se încălzi și sala de învățământ.

Mai are apoi 10 cor. pentru scripturistică și 10 cor. pentru conferință și în fine locuință liberă, supraedificate și grădină în măsură prescrisă.

Reflectanții la aceste posturi sunt pofitiți a-și trimite petițiile instruate în regulă comitetului parohial respectiv, pe calea oficiului protopopesc gr. or. rom. din Belint (Bélincz, Temes-megyé), având a se prezenta odată în termenul concursual în sf. biserică din parohia unde dorește să ajungă, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Belint, în 31 August v. 1907.

Comitetele parohiale.

În conțelegere cu mine: *Gherasim Sârb* protoprezviter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătorești din **Voivodeni**, pe baza disp. Ven. Consistor diecezan, de sub Nr. 5042/1907, se escrie concurs din oficiu, cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan.

Venitele sunt: 1., în bani 200 cor. 2., lemne 4 stângeni (și pentru sala de învățământ); 3., pentru scripturistică 12 cor. 4., pentru conferință 24 cor. 5., venite cantonale: dela înmormântări mici 50 fil., mari 1 cor., iar cu liturgie 2 cor. 6., cvartir și grădină și 7., întregirea dela stat până acum staverită în 200 cor. Tot dela stat se vor cere și eventualele cvinevenale. Vor fi preferiți recurenții, cari vor dovedi, că posed cunoștința notelor, spre a putea conduce corul existent.

Recursele ajustate cu documentele recerute, și adresate comitetului parohial din Voivodeni, să se subștearnă Oficiului ppsc gr. or. rom. din Butyîn (com. Arad), având recurenții a se prezenta în termenul de sus, în sf. biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale.

Buteni, la 3/16 Septemvrie 1907.

Ioan Georgia pprezv. adm. ppsc.

—□—

3—3

Pe baza rezoluțiunii Veneratului Consistor de dtul 30 Iulie 1907 Nr. 1732/1907 B, prin aceasta se escrie de nou concurs pentru îndeplinirea parohiei a doua vacantă din **Oradea-mare**, (Nagyvárad-Ujváros) cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. Dela biserică 200 cor. 2. Dela Oraș 426 cor. 3. Venitele stolare 165 cor. 4. interesele fundațiunii Takács și Rózsa 64 cor. 5. In-

tregirea dela stat, în care se cuprind 300 cor. și restul de cvartir 1188 cor. 52 fil. 6. Pentru serviciul ce va presta la spitalul alienaților va primi anualminte 200 cor. De tot 2144 cor.

Parohia fiind de **clasa primă**, dela recurenți se recere cvificațiunea prescrisă în §-ul 17 al Regulamentului pentru parohii din 1906.

Serviciile bisericești alegându-l preot va avea ale îndeplini împreună cu parohul-protopop cu săptămăna. La caz însă când parohul-protopop va fi ocupat cu agendele oficioase protopopești alesul e îndatorat a-l substitui pe acesta atât în serviciile bisericești cât și în funcțiunile obveninde în parohie.

După ce parohia nu se poate împărți teritorialminte între cei doi parohi, așa se decide, că aceea și deacum înainte rămăne una pentru ambii parohi, având înse stolele obveninde a le împărți ambii preoți între sine în părți egale.

Alegându-l preot are să catehizeze la toate școlile elementare, civile comunale și confesionale de pe teritoriu parohiei, precum și la școala inferioară de industriasi: fără a aștepta vre-o remunerațiune dela comuna bisericească ori dieceză.

Recursurile ajustate cu documentele prescrise și adresate comitetului parohial din Oradea-mare (Ujváros) sunt a se așterne P. O. Oficiu protoprezviteral din Oradea-mare, în termenul indicat mai sus, iar recurenții cu observarea dispozițiunilor §-lui 20 din Regulamentul pentru parohii, vor avea să se prezinte în s. biserică din Oradea-mare (Ujváros), spre a-și arăta dexteritatea rituală și omiletică.

Dat din ședința comitetului parohial ținută la 9/22 Iunie 1907.

Nicolae Zigre,
preș. com. par.

Nicolae Firu,
not. com. par.

În conțelegere cu: *Toma Păcala* protopop în Oradea-mare.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

În conformitate cu concluzul Ven. Cons. diecezan gr. ort. rom. din Arad de dto 27 Iulie (19 Aug.) 1907 Nr. 2148/1907 se publică licitațiune minuendă pentru renovarea Sf. biserici gr. or. rom. din comuna **Odvoș** pprezv. M. Radna cu prețul de exclamare 1146 cor. 80 fil. pe ziua de **16/29 Sept.** 1907 la 3 oare d. m. în localitatea școlii din loc. Licitanții au să depună ca vadiu 10% din prețul de strigare, sau în numerar, sau în papire de valoare. Preliminarul de spese și condițiunile de licitare se pot vedeă la of. parohial din loc. Comuna bis. își rezervă dreptul de a da lucrarea spre executare aceluia dintre licitanți, în care va avea mai multă încredere. Licitanții nu pot formă drept de a pretinde călătorie și diurne pentru participare la licitație.

Contractul încheat pentru întreprinzători va valabil după subscriere, iar pentru com. bis. numai după aprobarea Ven. Konz. diecezan.

Din ședința com. par. gr. or. rom. din Odvoș ținută la 19 Aug. (1 Sept.) 1907.

Aurel Raica
preș. com. parohial.

Nicolae Dima
notarul comitetului.

—□—

3—3